

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1999, s. 133. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt03-shoot-idm139686921357008/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

Bravo! raabte Otto. Sem skal hver Aften besyngte sine Seire!

Lad os saa være gode Venner og syng »Danmark deiligst Vang og Vænge«, hvad Byesbørn? sagde Sem. Det er min Livarie, og det er den eneste, jeg kan. – Og han sang andægtig med som en Degn.

Enten fordi Tjenestepigen havde Forlov denne Eftermiddag, eller fordi hun selv var nysgjerrig efter at betragte dette Studenterliv, kom Pauline, Værtens syttenaarige Datter, ind og dækkede Theebordet og bragte Maskinen.

See, her er jo en lille Nausikaa, sagde Sem og plirede med Ømene.

Ja, det er virkelig en smuk Pige, sagde Mendoza.

Otto slog Ømene ned.

Fjerde Capitel

Otto og Alfons kom en Dag fra Udstillingen. De havde gaaet omkring deroppe med beredvilligt, modtageligt Sind og sagtens skuffet dem selv med den Tro, at det var Kunsten, de betragtede. Men de kunde f. Ex. gaae ligegyldige forbi mangt, endog vel udført Portrait – et enkelt drog dem til sig ved Noget, der skyldtes Virkeligheden nok saa meget som Kunstneren. Det udsendte en Beretning om Livet, aabnede i et kort Glimt Udsigt til Characterer og Tilbøeligheder, til en Mands Erfaring eller en ung Piges Tanker og lukkede hurtig igjen. Fra en Dømkarres Søilerækker, en Ruin, et Palads kom et Pust af romantiske Tildragelser; Maleriets Hjemstavn stod et Øieblik for Phantasien, Personer syntes at skulle stige frem; de kom ikke, men den bestandig tilbagevendende og igjen forsvindende Forventning havde sit Trylleri. Landskaber og Søstykker kunde tiltale ved de utydelige Minder, de fremkaldte, ved den hjemlige Duft eller ved Glæden over at kaste Blikket ind i fremmede, lykkelige Egne med deres stærke Sol og rige Planteliv, eller de aabnede en Synskreds saa vid og ubegrændset, at Aandedrættet kunde standse af Længsel efter den store, hemmelighedsfulde og dog saa aabne Verden.

Men saaledes gaae vel Mange omkring i Kunstens Sale.

Der er i den moderne Verden saa Lidt, som behersker. Man kan føle sig hindret af Love og Sædvaner; men Livet fremtræder sjelden eller aldrig i høiidsfuld, opløftende Enhed, fremkaldende Ærefrygt og Lydighed. Engang har Kunsten været et nøiagtigt Udtryk for Livets aandige Magter og fremstillet dem i Skikkelser, foran hvilke Sindet standsede; nu staaer paa alle Grændseskjel den usynlige Guddom, medens den opvakte, efter Liv begjærlige, af det Synlige henrevne, af en mangfoldig Literatur opfyldte og bevægede Ungdom drager Umættelighed af sit Slægtskab med det Uendelige og henvender sig til det Endelige. Billedhuggerkunsten har endnu noget Betvingende, idetmindste saalænge den holder sig til sin Tradition og ikke forsøger at blive malerisk. Men det er et Spørgsmaal, om Beundringen for den antike Statue er et naturligt Produkt hos os »Nytidens« Mennesker; thi vort Blik er ikke i Forveien øvet og skjærpet ved Beskuelsen af skønne Naturformer. Vi lære at beundre; det bliver sagt os, at Hiint er Skjønheden, og en Deel af den særege Magt, som disse Værker udøve, ligger i Beundringen for den Tid, det Folk og den Literatur, hvortil de hørte. At see en Statue, som maaskee Phidias har udført og Perikles berørt, som Alkibiades er draget forbi, da han gik for at indskibe sig i Piræos, som maaskee har staaet paa Parthenon og indsuget Duften af græske Offre og Lovsange, har været begravet i Aartusinder og er opstaaet lige marmorhvid! At see denne Statue, om end kun i Gips ... det er jo dog de udødelige Former – og man indsuger med uforklarlige Følelser disse Skjønhedsformer og sukker af Hjertets Dyb efter den Tid, da deres »Wonnediensnt noch glänzte«. Eller at see hvilken som helst Statue i Marmor, i det hvide Marmor fra Italien eller maaskee fra Paros!

Vi faae saa sjelden et plastisk, et Enheds Indtryk af Nogenting! Vi vænnes til en sjælelig Dobbeltthed eller Mangfoldighed, idet vor utilfredsstillende Følelse søger at fuldstændiggjøre sin Nydelse ved Hjælp af Phantasien. Der er en Erkjendelse, som samler og behersker alle den Slags Indtryk og lader dem tjene Kunstsandsen, ligesom den lader selve Kunst- og Skjønhedsglæden tjene til Grundlag for en høiere Glæde. Men Veien dertil er lang – den kan gaae igjennem et heelt Liv.

Otto og Alfons kom fra Udstillingen ind til en nærboende Conditør. I Værelset, hvor de vilde udsøge sig en Krog og drikke en Kop Kaffe, sad fire Personer om et Bord og to paa Forhøiningen ved Vinduet. Ved det første Blik kunde man see, at de Fire vare Studenter; de To vilde man snarest kaldt Herrer uden forresten at benægte deres Slægtskab med Universitetet. Den Ene af dem havde lænet sig mod Vindueskarmen, strakt Benene langt ud og røg i fine, langsomme Drag af en Cigar, medens han ligegyldig saae ud efter de Forbigaaende; hans høire Haand legede skjødesløst med en Guldlorgnet, og paa hans broderede Vest glimrede en Guldkjæde. Den Anden var simplere klædt, sad med Ryggen mod Vinduet og bøiede sig over en Avis, hvori han syntes at læse med stor Opmærksomhed. De Fire ved Bordet vare i en ivrig Samtale, som afbrødes, idet Alfons og Otto kom ind.

Det er, Gud straffe mig, Otto Krøyer! raabte den ene, idet han reiste sig. Gamle Skolekammerat, hvordan har Du det? Hvor vege-terer Du i Verden? Og det er jo Mendoza, vi To er Studenter sammen – kom og sid hos os!

O, er det Dig, Carlsen! sagde Otto. Jeg havde nær ikke kjendt Dig; hvor Du er bleven tyk og fed! Og Helzen god Dag, hvordan har Du det!

Det fornoier mig s'gu rigtig at see Dig igjen, Krøyer, sagde Carlsen – en blond Fyr med livlige blaa Øine og lidt opsvulmede Øienlaag –; Du har ordenlig voxet Dig kjon. Vi maae drikke et Glas Madeira paa gammelt Venskab – og nyt Venskab med Dem, Mendoza aa, heida, Madeira! I kommer vel fra Udstillingen? Naa, saa er I dobbelt velkomne, I forøge Auditoriet, Helzen holder Foredrag – hys!

Helzen begjærede ikke Andet end Taushed for at slutte den Sætning, hvori han var bleven afbrudt: Det er jo slet ikke Kunst! det er den sørgeligste og urimeligste Maade, hvorpaa Kunstværker kunne opfattes. Man træffer en Bekjendt malet istedenfor levende, og saa er man henrykt over det mageløse Kunststykke, at man kan kjende ham igjen, ja man kjender saagar hans Brystnaal – er det Kunst?

Det er hans Overbeviisning sagde Carlsen. Saadan talte han til mig hele Tiden deroppe. Jeg skal sige os, han har i Vinter udarbejdet

sig en Kunstskuelse, og Alt, hvad der kommer ham i Veien, river han op, som Elephanten med sin Snabel oprykker Træer, naar den er vred.

Ja, Du maa tale med! Du havde Din Snabel inde i alle Fruentimmerhatte!

Jeg søgte at fortrylle de nydelige Smaa med mine Øines Fortryllelse, det bekjender jeg og staaer jeg ved. Du søgte at blende dem med Din Aands Lys, at de skulde sværme ind og brænde Vingerne. Naar vi stod ved et Maleri og et Par Glutter vare bag os, saa udtalte han med dyb underjordisk Stemme sin Minosdom, trak med Tommelfingeren Liner hen over Maleriet for at vise, hvordan det skulde være gjort, eller sagde nogle filosofiske Ord, der dandsede for Pigebørnens Øine som Lygtemænd. Men jeg erobrede meest, det er jeg sikker paa, for jeg saae dog og betvang med mine Blikke –

Jeg seer i Dine Blikke!

Ah, la, la, la, la, la, la, la!

men han vovede kun at skjæve, han hørte en Kjole rasle, han følte, at en Silkekaabe var nær, og saa gik han løs paa Kunsten.

Du Skumler! Du har ikke Gnist af Poesi i Dig, men en mageløs Evne til at paadigte Din Næste Lyder!

Der er jo ingen Lyde deri! Du har et andet System end jeg, jeg giver mit Fortrinet, men Dit er maaskee det bedste Aa, hør, Giovanni, giv mig en ny Cigar Forresten antager jeg, at det Bedste er, slet ikke at have noget System. Et godt Instinct

I Kunsten?!

Nei, med Pigebørn, men alligevel maaskee ogsaa i Kunsten.

Naar Du vil købe Korn paa Torvet, vil Du da gaae efter Instinct eller efter en Anskuelse om Kornets Natur, dets Vægt, Tørhed, Priis

Du vil udspørge mig paa sokratisk Vis? Jeg bliver slaaet! jeg er slaaet! vi maae have en Kunstskuelse – lad os saa faae Din!

Helzen var ikke rigtig tilfreds med denne Maade at blive opfordret paa; men Ottos Ansigt bar Præg af spændt Forventning, og den

Avislæsende ved Vinduet saae i dette Øieblik op med et eiendommeligt Udtryk, opfordrende og kjærtegnende som en Kattepotte.

Velan, sagde Helzen, den Sætning, jeg har at fremføre, er ganske kort: Kunstens Opgave er at befrie Mennesket fra den raae Virkelighed og istedenfor denne sætte Billeder, der fremgaae af den frie menneskelige Aand. Den stræber efter at virkeliggjøre Skjønheds-idealet, og et sandt Kunstprodukt er altsaa et Værk af den frie skabende Phantasi, der arbejder med bevidst Skjønhedslængsel og Herredomme over Midlerne. Dette, synes mig, er nok til at bevise, at Portrætmaleren ikke er Kunstner; han er i Kunsten Biograph, Historie- og Landskabsmaleren er Digter, Blomstermaleren er meer eller mindre smagfuld Afskriver.

Ja, men, sagde en af hans Tilhørere, efter den Definition bliver Skuespilleren heller ikke Kunstner.

Hvo siger ogsaa, at Enhver er Kunstner, der engang tilfældigvis har faaet Navnet! Man har jo endog givet Typographien Navn af Bogtrykkerkunst, og paa den Maade skulde Watt være Dampkunstner og Jacquard Væverkunstner.

Hvad for Noget! udbød Otto, er Skuespilleren ikke Kunstner?

Nei, svarede Helzen, han skaber jo ikke Noget med Frihed, men fremsiger en Andens Ord og gjør forresten Brug af et Efterhængselstalent, som vi Alle meer eller mindre ere i Besiddelse af.

Ja, sagde Alfons, saa er Sangeren heller ikke Kunstner, for han udfører jo kun, hvad en Anden har komponeret og bruger en Stemme, vi Alle meer eller mindre ere i Besiddelse af.

Aa, ja, noget nær, svarede Helzen.

Otto udbød ivrig: Det er da ikke Dit Alvor, Helzen! Hvis det ikke skal være sand Kunst, saadan som Rosenkilde spiller Michel Perrin eller Trop, og hvis Fru Heiberg og Ryge ikke ere Kunstnere, saa saa bryder jeg mig ikke om Kunst!

Den Avislæsende sagde Hm! uden at see op. Helzen spurgte: Krøyer, troer Du, at Jorden er rund eller flad?

Rund.

Naa, ja; men Jesper Ridefoged troede, den var flad, og han brød sig ikke om hele Astronomien, naar Jorden ikke var flak som en Pandekage. Forresten – vedblev han med tilfreds Mine, da Otto

boiede Hovedet – kan man jo gjerne lade den Slags Folk, Du nævnte, beholde Titlen, ligesom afgaaende Officerer faae Lov til at bære Armeens Uniform og Felttegn.

Men hvad er saa det Hele til? raabte Otto; saa er det jo kun en Strid om Navne!

Hvad? Anseer Du det for Intet at klare Begrebet og imellem forvirrende Navne fastholde Anskuelsen om Kunstens Væsen?

Mendoza havde imidlertid søgt op i sine Tanker og Erindringer og udbrød: En Sanger ikke Kunstner! Jeg har hørt forskellige Sangerinder synge den samme Rolle, de samme Noder, og hvilken himmelvid Forskjel var der ikke! Det var ikke blot den tossede Ting – havde jeg nær sagt – som man kalder Stemme, men hendes egen Sjæl, der gjorde Forskjellen. O, naar man kan høre saadan en Sangerinde, der virkelig føler for Kunsten – thi Musiken er dog vel en Kunst? – der er begejstret og hverken tænker paa at coquettere med Galleri eller Parket

Ja, naar man kan høre *saadan* en Sangerinde! sagde Helzen.

Alfons taug fortrydelig.

Naa, vær nu ikke pirrelig, sagde Carlsen; lad os høre, hvad De vilde sige.

Alfons betvang sig og sagde: Jeg forstaaer mig vel ikke paa at disputere; men det synes mig, at naar En giver en Definition af Kunst, hvorved Sangen, Skuespilkunsten og Portraitmaleriet bliver udelukket, og man har den Overbeviisning, at disse ere Kunst, saa er Definitionen urigtig.

Naar man har den Overbeviisning! Det er godt! Nei, beviis, o Gode!

Vel! Her er et Beviis! Qventin Messys blev erklæret for den største Kunstner, da han havde malet et Portrait af sin Mesters Datter!

Aa, naar en Roman skal tages som Beviis ved Academiet, saa kan man ved Høiskolen studere Krigskunst efter »Guldslagerdatteren i Brügge« og de Bassenvelds Dragoner!

Otto sagde: Det er jo kun *Efterligningen*, Du har imod, Helzen, ikke sandt?

Ja, fordi Efterligneren er Naturens Træl; han kan udmærke sig ved Troskab og Inderlighed, men er dog Træl; i den frie Kunst derimod gjenfodes Naturens Idee til ny Virkelighed.

Ja, det kan nok være; men saa har jeg et Beviis! Der, hvor jeg lo-gerede, før jeg blev Student, var der to Portraiter af min Vært. Det ene havde nok været dyrt, og det lignede, saa man oieblikkelig kunde kjende ham; ogsaa Brystnaalen, som Du talte om, var lige-som haandgribelig. Men naar man blev rigtig bekjendt med ham, var der det Mærkelige, at man blev mere fremmed for Portraitet. Det falder mig først nu rigtig tydelig ind, hvor stor Forskjellen var, naar man havde talt med ham og saa med Et saae Maleriet. Det andet var malet af hans Svigersøn, der var simpel Malermester, og de Fleste sagde, at der var ikke Spor af Lighed. Det hang i mit Værelse, og medens jeg repeterede Historie til Examen, gik jeg op og ned ad Gulvet og saae saa utallige Gange paa det, at jeg lærte det uden-ad tilligemed Historien, og ofte, naar der nu er Tale om store histo-riske Begivenheder, synes mig, at min Vært har været med, for jeg har ganske bestemt seet hans Ansigt der.

Den Avislæsende sagde et Hm! der lød saa opmuntrende, at Otto blev ganske stolt.

Og hvad saa? Hvad beviser det? spurgte Helzen.

Det synes mig at bevise, at Portraitet maa have lignet, skjøndt Trækkene ikke vare efterlignede nøiagtig. Jeg slutter deraf, at vor Svigersøn havde malet Sjæl eller Aand, og det var jo det, Du for-langte.

Helzen sagde: Hør, Krøyer, som gammel Skolekammerat tør jeg vel sige, at man ikke kan disputere med Dig, for Du faaer lært en vis logisk *modus disputandi*. Du har Evne til at strides; men Du har ikke Vaaben. Jeg fægter med Kaarde, Du med en Bønnestage.

Nu veed jeg det! – raabte Mendoza – Kunstner er den, der gjen-skaber i guddommeligt Billede, han indblæser sit Værk Livets Aan-de

Ja, vist blæser det! Gamle-Testamente-Stiil! sagde Helzen.

Ja, lad det være, hvilken Stiil det vil, saa har jeg nu fundet det ud: at hvo der har Sjæl i sig, og hvo der udtrykker det paa skjøn Maade, han er Kunstner!

Naa, men hvad er saa Skjønhed?

Skjønheden, det er Guds Klædebon!

Atter Gamle-Testamente-Stiil!

Skjønheden, det er Guden i os! raabte Otto.

Du tager da idetmindste som god Christen ikke Din Snak fra det gamle Testamente.

Skal vi gaae, Schiøtt? spurgte Herren med Guldkjeden den Avislæsende.

Ja, strax, svarede Schiøtt og gjorde Mine til at reise sig. Omendskjønt han havde tiet, havde det hele Tiden været, som om han var med i Samtalen. Han havde nylig seet saa ironisk paa Helzen, da han irettesatte Otto, og hans Øine mødte i dette Øieblik Ottos med et Udtryk, der forekom denne saa velvillig-lunefuldt, at han havde den største Lyst til at paakalde hans Hjælp. Til hans store Fornøielse sagde Carlsen: Lad Candidat Schiøtt være Dommer Hr. Schiøtt! Troerne og de velbeenskinne Achæer strides, saa man er færdig at kjede sig iljel. Saa har jeg paataget mig at være Gesandt og bringe Sagen for den vise Pythia. Jeg er Deres allerydmyggeste Chilian. *Spelandisimo rænkaalavet spøkavet. Copisoinsandum. Quod erat demonstrandum!*

Ambassadeurernes ophøiede Personer pleie at medbringe et Creditiv, bemærkede Schiøtt.

Jeg underkaster mig gerne, hvis overhovedet en Dom behøves, sagde Helzen.

Men ville de to Høiærværdigheder anerkjende et saa verdsligt Tribunal? spurgte Schiøtt.

Otto blev overrasket ved, at den Velvillie, han havde forudsat, yttrede sig paa denne Maade; men han satte allerede for megen Priis paa Schiotts Omdømme, til at han ikke skulde stræbe at gjøre saa gode Miner som mulig, og svarede: Jo, min Høiærværdighed underkaster sig.

Lad os hellere gaae, det bliver dog til Spot! sagde samtidig Mendoza halvhøit til Otto.

Ja, det maa De nok sige, sagde Schiøtt; men hvis De saa vil tage det med paa Veien, saa skal den Spot paa Ideens Vegne protestere imod, at man forvirrer sig selv i de gamle Kroniker. Om Nogen for sin Privatfornøielse vil troe paa de gamle Historier, er forsaavidt ligegyldigt; men naar man ikke i Astronomien vil holde sig til, at Solen kan falde paa at staae stille i Gibeon og Iorgnettere Maanen i Ajalons Dal, saa udbede vi os ærbødigst, at vi blive frie for »Guds Klædebon» som æsthetisk Categori.

Otto sagde: Strenge Hr. Dommer, er da Helzens Definition rigtig?

Det tilkommer hverken Dem eller mig at dømme, men kun at tage Hatten af for det Princip, Hr. Helzen har udviklet. Det har alt nydt den Ære at blive citeret næsten ordret af Schiller i Fortalen til »Die Braut von Messina«, hvormed forresten ikke skal være sagt, at Schiller har knebet fra Helzen; Sandheden er tænkende Aanders Fællesgods.

Jeg kan paa Ære og Samvittighed forsikre, at jeg aldrig har læst den Fortale! raabte Helzen.

Naar De siger det, er det sandt – svarede Schiøtt godmodig – men det er tillige sandsynligt, ellers vilde De maaskee ikke have givet et rigtigt Princip en urigtig Anvendelse.

Hvorn bestaaer da Feilen?

Det siger De saa mut, som om Deres Feil var en Tand, jeg skulde trække ud paa Dem.

Nei, hvori bestaaer den? sagde Helzen og tvang sig til at smile.

Hvad vil det sige at efterligne Naturen? Der, hvor De troer, at Naturen er efterlignet eller portrateret paa det allernøjagtigste, er maaskee høj Kunst. En fransk Forfatter har gjort den Bemærkning, at naar man lader sin Elskedes tilbedte Haand nøiagtig afstøbe, saa har man kun Liget af en Haand, og man maa henvende sig til en Kunstner for at faae Haanden portrateret, saa man kan kjende den igjen.

Men De kan da ikke ansee en saadan Efterligning for den sande Kunst.

Nei, ikke ganske; men der er i Efterligning mere Kunst, end Deres æsthetiske System anerkjender. De tager Friheden for ensidig, eller jeg kan maaskee tydeligere sige, at De ikke lægger Mærke til den Yttring af Friheden, som kaldes Valgfriheden, og som netop er det Kunstbestemmende i Portraitmaleriet. Enhver Kunstner gjør paa sin Maade et Valg overfor den Personlighed, han vil male, behersket af Virkeligheden og dog fri; alt eftersom han har Aand til at opfatte med Frihed og poetisk Kraft til at gjenskabe, bliver Arbeidet et Kunstværk. Paa lignende Maade gaaer det Skuespilleren med hans Rolle og Sangeren med hans Noder, ellers skulde Pokker gaae

i eller til Theatret. Det var netop, hvad Deres to lærde Modstandere vilde have sagt, hvis de havde havt Formen i deres Magt.

Hvis jeg havde havt Formen i min Magt? sagde Otto.

Ja, eller Indholdet, svarede Schjøtt.

Aa, ja, Indholdet, det var en ganske anden Sag.

Ikke ganske, sagde Schjøtt smilende; hvad De tænker eller føler, faaer jo først Indhold, naar det er blevet anskueligt for Dem selv, saa at De kan hæve det ud i Ordets Form, ligesom et Arbeide først bliver Kunstværk, naar dets Idee er fuldstændig udtrykt i Formen.

Naa – ja, sagde Otto tankefuld. Men, hvordan veed man, hvad der har været Kunstnerens Idee, naar han ikke har udtrykt den i Formen?

Helzen lo, og det var maaskee Grunden til, at Schjøtt taalmodig vedblev:

Naar De er i Theatret, saa vækker jo Stykket paa en eller anden Maade Deres Deeltagelse; men De bilder Dem dog ikke ind, at det er noget Virkeligt ...

Jo.

Hvad for Noget? En saadan Tro har jeg længe ikke fundet i Israel ... Naa velan, De bilder Dem det ind; men De staaer vel dog tillige over Illusionen og bedømmer Poesien: om den ogsaa paa ærlig og rigtig Maade vækker Deres Deeltagelse.

Ja, idetmindste bagefter.

Jeg mærker, det kan endnu være en Fornøielse at være Skuespiller. Der er en Deel af Folket, som endnu føder levende Unger, Børn med varmt Blod, vi fødes ikke Alle med kritisk Fiskeblod ... Det er nu Altsammen godt nok; men et Maleri anseer De dog vel ikke for en Virkelighed?

Nei; men det betyder en Virkelighed, som er eller kunde være et eller andet Sted, og man henflyttes dertil paa samme Tid som man bliver staaende foran Maleriet. Man er ligesom to Mennesker.

De synes at være ganske stolt af, at De kan gaae dobbelt; men jeg maa have den Ære at sige Dem, at »man« er et Par Mennesker for lidt. En af os Andre er fire Mennesker foran et Maleri, vor Nydelse overgaaer Deres ligesom et Fiirspand overgaaer en Kaffemøllebefordring.

Hvordan gaaer det til?

Det gaer saadan til, at vi Andre ganske som De og Deres Ven først see det malede Lærred og Rammen, ligesom en Ko seer paa en Veirmølle, nemlig med Øinene, og dernæst gjøre vi Reisen til den Begivenhed eller den Egn, som det Malede betyder, og det er heller ikke saa vanskeligt, Hesten kaldes Phantasus. Men saa, medens den ene Person reiser og den anden staaer og seer, er et tredje Væsen beskjæftiget med at fordybe sig i den Sjæl, hvormed Kunstneren har malet, at indaande den Duft, der er henstrømmet fra hans Begeistring, og gjøre sig Rede derfor; det Ridt udføres paa Pegasus, det var den poetiske Nydelse. Og endelig er et fjerde Væsen beskjæftiget med at undersøge, ved hvilke Midler Kunstneren har faaet de to sidstomtalte Væsener op paa Phantasus og Pegasus, ved hvilken Anvendelse af Perspektiv, Lys og Skygge, Farver, Tegning, Forkortning, »saftig Pensel«, »Tinters« o. s. v., hvilke Kunstord De kan see i Bladene, hvor denne Hest er meget virksom. Naar den Fjerde i Fiirspandet – vi kunne kalde den Reflexionen – gjør sin Pligt inden i os, naar den er velnæret med Anskuelse og Tænkning, saa forhindrer den baade Phantasus og Pegasus fra at føite, saa bringer ikke enhver Stymper os op at ride. Det var altsaa Fiirspandet; men der gives overdaadige Folk, som endog kjøre med Sex eller ride paa Sex, idet de tillige nyde den særegne Kunstscole, hvortil et Maleri hører, samt nyde den Fornøielse at kjøbe det, ja til Syvende og Sidst nyde den Nydelse, det er at nyde en saadan Kunstnydelse – hvad siger De til det?

Jeg siger: det var som Pokker! Jeg bliver ganske svimmel.

Ja, hvad vil De da sige til det, at der er Nogle, der kun finde Behag i det Syvende og Sidste, det Allervanskeligste, og ikke længer finde det Umagen værdt at ride paa de Sex, saa at de nyde den Kunstnydelse at have en saadan Kunstnydelse, uden at have »en saadan Kunstnydelse«.

Mendoza sagde: Skulde jeg componere med den Slags Tanker i Hovedet, gik jeg fra Forstanden.

Naa, det er Dem! Jeg synes nok, jeg har hørt, at der er en Student Mendoza, som er gaaet til Musiken. Ja, saa er det bedst for Dem, at De istedenfor Logik studerer Contrapunkt og Nattergal.

Men hvorfor skal jeg da? spurgte Otto.

Tør jeg spørge: Er De ogsaa Geni?

Jeg veed ikke; men hvad man ikke er, kan man jo blive.

Ja, skal De studere til Geni, saa er det bedst, De begynder med at staa Dem i Disputen mod Helzen.

Men – vedblev Otto muntert, idet Schjøtt gik til Døren – maatte jeg spørge Monsør om een Ting: Om man vinder i Disputatsen, hvad vil da følge deraf?

Ei, svarede Schjøtt i samme Tone, idet han gik, der følger deraf, at man har den Ære at vinde og passere for en snaksom Mand.

Carlsen sagde: Jeg føler det Indhold og den Form, at jeg vil gaae hjem og lægge mig lidt. Jeg begynder at blive noget tung i Hovedet; men det var ogsaa en deilig Caviar, vi fik derhenne paa Hjørnet.

Gaaer Caviar til Hovedet? spurgte Otto.

O, I Guder! laaner mig et Forundringsudraab! Nei! men Rhinskvinen, som man drikker dertil! raabte Carlsen. Du er jo et hvidt Lam hgesom den nye Opvartningspige paa Constantia.

Hvad hun da?

Ja, det er næsten utroligt! I Søndags spiste vi Frokost derude, og da vi havde spist, bad jeg hende tage af Bordet og bringe os Psalmebogen. Hvad bringer hun saa? En rigtig Psalmebog, indbunden i Rødt med Guldsnit!

Men hvad skulde hun da have bragt?

Nei, nu gaaer det over Skrævet! Han er kommen til Verden for en Time siden! Kortene skulde hun have bragt! Kortene, Menne-ske!

Naa-aa, sagde Otto ganske skamfuld.

Da de vare ene, yttrede Mendoza sig misfornøiet med Samtalen; den havde forstyrret ham, dens Blanding af Ironi og Alvor var hans Natur imod. Otto taug. Han havde faaet en Fornemmelse af, at han i een Henseende ikke tog Livet let nok, i en anden Henseende ikke tænkte dybt nok, og uden Hensyn til Gjenstanden havde desuden Samtalen gjort ham godt ved selve Livet, Disputen, Berørelsen med Andre. Mendoza var bøiet indad, Otto længtes udad og ønskede en Fortsættelse.

Og Leiligheden tilbød sig snart.

Femte Capitel

Otto pleiede kun at see sin Værts Familie undtagelsesviis, og navnlig naar han betalte sin Maanedsløse, og ved disse Leiligheder skiftedes ikke andre Ord end de sædvanlige korte Hilsener. Familien var for ham ikke Andet end det mekaniske Livsprincip i hans lille Bopæl.

Men Pauline havde kjendt hans Trin paa Trappen, da han denne Eftermiddag kom hjem sildigere end efter Sædvane, og modtog ham i Døren med den Efterretning, at Hr. Sem havde været flere Gange og spurgt efter ham, og han saae ud, ligesom der var hændt ham noget meget ulykkeligt. Otto sad og ventede; men da Sem ikke kom igjen, trøstede han sig med, at Ulykken vel ikke var stor. Det var den just heller ikke, men dog efter Omstændighederne stor nok.

En Dag, da Sem havde indfundet sig paa Borchs Collegium og haardnakket forstyrret en fornuftig Samtale med sine Citater, kaldte en af Candidaterne ham: den store Doctrinaire. De andre Tilstedeværende smlede over Ordet, og Sem følte sig slagen af dette Ord eller Tilnavn, som han ikke forstod.

Han vovede ikke at spørge Nogen om, hvad Doctrinair betød; thi han havde ved sin Stridbarhed bragt sig i et saadant Forhold, at Alle vilde benytte Anledningen til at gjøre ham latterlig, og skjøndt han ikke saae Sagen fra denne Side, troede han dog at maatte være forsigtig, fordi Alle misundte ham og vilde gribe Leiligheden til at ydmyge ham ved Hjælp af dette underlige Ord. Det Værste var endda, at han syntes at skulle kjende Ordet, og at Betydningen dunkelt foresvævede ham eller usikkert og gjækkende viste sig for ham, naar han slog op i et latinsk Lexicon. Hvert Øieblik syntes det ham, at den fine Betydning vilde tage Plads i hans Hjerne, men vips var den borte. Det blev ham en stor Plage, og han besluttede at anvende List, at lade Andre selv forklare Ordet, medens han syntes at være høit hævet over enhver Mistanke om begjærlig Lytten. Listen udførte han paa den Maade, at han engang midt i en Disput med Otto udbrod: De er doctrinair! Otto, der maaskee netop i Øieblikket var doctrinair, eller maaskee ikke ret kjendte Betydningen af